

## Tract. V. Examen II.

primo tollitur flos virginitatis, seu violatur claustrum, sive signaculum virginale. In largo sensu stuprum accipitur pro quovis illicito coitu. Hic de eo agitur in prima seu propria significacione. Cui S. Th. loc. cit. art. 6. addit. intelligi de Virgine existente sub cura Parentum: & in corp. contra aliquos DD. (qui te-  
nent, stuprum non esse speciem luxurie distinctam a simplici fornicatione) sic argui, paucis mutatis: Ubi circa materiam aliquas vitii occurrit aliqua spe-  
cialis deformitas, ibi debet poni determinata species illius vitii: Sed luxuria est peccatum circa ea venerea, & in Virgine, sub custodia Patris existente, occursit spe-  
cialis deformitas, si corruptum: Ergo est determinata species luxurie. Min. patet tum ex parte pueræ, qua ex hoc quod violatur nuptia pactione conjugali praecedente, impedirat a competente matrimonio, & potius in via meretrici: tum ex parte patris: qui de eius custodia sollicitudinem gerit, & potest actione injuriarum agere contra stupratorum. Ergo.

Oppono. Inferre injuriam magis spectat ad injus-  
tiam, quam ad luxuriam: Sed qui committit stu-  
prum, alteri facit injuriam, nimis Patri pueræ.  
Ergo stuprum non est species luxurie.

Ad hoc S. Th. art. 6. cit. art. 3. dicit: Nihil prohibet, unum peccatum ex adjunctione alterius de-  
formis fieri, fit autem deformis peccatum luxurie ex peccato iniustitiae, quia videtur concupiscentia esse inordinatio: quæ a delictabilibus non abstinet, ut injuriam vitet & habet autem duplicitum injuriam annexam. Unam quidem ex parte Virginis, quam eti-  
si non vi corruptum, tamen eam seducit, & sic te-  
neatur si satisfacie, ut patet Exod. 22. Aliam vero  
injuriam facit Patri pueræ, unde & ei secundum  
legem tenetur ad poenam. Deut. 22. Hec S. D. Un-  
de Major est vera de injurya præcisæ sumptuæ, se-  
cundum libidinis mista, ut in presenti, ut satis indicat S. D. verbis adducti. Simile est in adulterio,  
per quod etiam fit injurya conjugi, & tamen est ve-  
ra species luxurie.

Quid si pueræ, ejusque Pater facili consentiant,  
& desit omnis vis & frus, dolus, cum scienti, &  
volenti non fiat injurya?

Dico. Ubi S. Th. non distinguunt, nec ego dis-  
tingue vole: Sed S. Th. non distinguunt, an vis  
ad sit vel non adsit, sed fundat se in hoc quod  
stuprum habeat speciem concupiscentie inordinatio-  
nen. Ergo sive adsit, sive non adsit vis aut frus,  
est species luxurie, exprimenda in confessione. Prae-  
terquam quod inspicenda sunt ea, quae se habent  
per se, non quæ per accidens, per se autem Patri fit  
injuria. De restitutione ex causa stupri vide Tract. 8.  
Exam. 5. n. 5.

Ergo penitentis in confessione experime-  
re, se illo actu primo perdisside, vel abstulisse forem.  
Virginitatem?

XXXIV. Afferro cum tuiore, & probabile senti-  
entia, & prefata S. Thom. doctrina. Unde pueræ  
cum primo actu, quo Virginitatem forem perdidi, &  
vir quo eum pueræ abstulit, tenetur hanc circumstan-  
tiam exprimere.

Ratio. Quia juxta S. Thom. supra est distinguita spe-  
cies luxurie, & dato, quod specie non distinguuntur  
a fornicatione simplici, notabiliter tamen aggrava-  
juxta adiunctam rationem S. Doctoris.

Tenetur vir etiam de se ipso explicare, se illo  
actu suam propriam Virginitatem violasse?

Dico, non teneri. Ratio. Qui predicta mala non  
in viris, sed in solis feminis reperiuntur.

Tenenturque etiam hanc circumstantiam exprimere  
pueræ, quæ solo actu interiori consentiunt in forni-  
cationem.

Affirmo cum tuiore, & probabile sententia,  
si adhuc verè fuerint Virgines. Si tamen illius iactu-  
ram semel fecerint, vel sint meretrices, ad id non  
amplius tenentur.

Ratio 1. p. Quia in probabili sententia Thomis-  
tarum actu externus nullam malitiam essentialiter ad-

dit interno. Ergo si externus est expimendus, etiam  
internus. Maximè cum tales pueræ hoc facili negotio,  
& absque pudore possint insinuare, immò cum mag-  
na gloria, titulo nim. servanda Virginitatis.

Ratio 2. pater. Quia per hoc confessio redderetur  
odiosa.

Tenetur Confessarius etiam de hoc interrogare,  
loquendo de actu sive interno, sive externo?

Affirmo. Sed interrogari caute, & valde mode-  
ste, ne videatur nimis curiosus, & curiosis interrogati-  
bus confessionem reddat odiosam. Ratio. Quia  
juxta dicta est nova species peccati.

Poenitentia est vel excommunicatio, vel fustigatio,  
vel intrusio in Monasterium; in Clerico carcere,  
suspensiō, depositio, vel degradatio, pro qualitate  
personæ. Stuprum violentum longe severius puni-  
endum est, cuicunque honesta foemina, euan vidua  
violentia inferatur.

XXXV. Raptus; Prout de eo hic loquitur, non  
est raptus tempe, quæ est injusta ablatio rei alienæ per  
vin, dictur rapina, & inde dicunt raptore, nim.  
divitiarum, sed tempore hic est de raptu personarum,  
qui licet aliquando in largo sensu promiscue accipiente  
pro potu, attamen in sua propria significacione est,  
cum pueræ violenter contra eum vel parentum volun-  
tatem abducunt, ut corrupta habeantur in uxorem, vel  
in concubinam. Est etiam raptus, si abducent abutientur,  
ea renidente. Unde cum S. Th. loc. cit. art. 7. sit pos-  
test definiri: Raptus est violentia facta mulieri, vel  
parentibus propter coitum assequendum, etiam matrimonialem. Unde iuxta S. Thom. cit. est raptus si vio-  
lentia fiat mulieri, licet non patri; vel si fiat patri,  
licet non mulieri, puta, quia consentit sive infer-  
tam Virginem, sive pueræ corrupta, aut vidua, vel  
maritata: quæ omnia in confessione sunt explicanda.  
Item si Sandoninal, tunc autem simul est sacrilegium. Aliquando idem actus est simili stuprum, &  
raptus, ut si quis violentiam inferat Virginem, eam ab-  
ducant deflorant.

De hoc raptu, in quantum est impedimentum di-  
rimens matrimonium, fiet sermo in Tract. de Matrimo-  
nio, Exam. 6. quest. 14. num. 92.

Poena hujus raptus Jure Canonico, & juxta  
Conc. Trid. est, quod Raptor & omnes ei consilium,  
auxilium vel favorem præbentes sint ipso excom-  
municati, & perpetuo infames; & si Clerici fuerint,  
de proprio gradu decadunt, tenentur Raptor. raptor  
tam convenienter dotare, pro arbitrio Iudicis.

Not. varias circumstantias circa peccatum carnis  
occurtere posse, necessaria explicandas in Confessione  
ut, ratione voti, compliciti, cognitioni, & ceteris  
licitatibus, solicitationis in Confessionalibus, &c. quas vide  
supra Tract. 3. Exam. 2. num. 25.

XXXVI. Viuum contrahensuram juxta S. Th. l. c.  
art. 11. est actus venerandi repugnans non solidum  
ratione recta, quod est commune omni vitiæ luxurie,  
immò cuicunque peccato; sed etiam ipsi ordinis natu-  
rali actus veneri, qui convenit humana specie, qui  
est, ut sit inter masculum, & foeminae ejusdem specie-  
ci, nimis humanae, in vase, & situ debito, quod  
in hoc vito (ex quo nulla sequi potest generatio) non  
servatur. Cum autem id pluribus modis contingere pos-  
sit, viuum hoc est species luxurie subalterna, con-  
tinens sub se plures species infimas. De quibus postea  
num. 38.

XXXVII. Sacrilegium à nonnullis recensetur inter  
species luxurie, attamen propriæ species ejus non est,  
cum etiam reperiri possit in alio genere peccati, v. g.  
furti, homicidii, &c. In presenti per sacrilegium in-  
telligitur ille actus luxurie, quo violatur corpus per-  
sonæ Deo consecratæ per votum vel professionem Re-  
ligionis, sive sit vir, sive mulier; quam circumstan-  
tiam uterque complexe de ipso, & de complice in  
Confessione exprimere debet.

Declarat hoc S. D. loco cit. art. 10. ad 2. dicens:  
Sacrilegium potest concurrere cum diversis luxurie spe-  
ciebus. Si enim aliquis auctoratur Persona sibi conjuncta

## De Vitiis Capitalibus.

secundum spirituale cognitionem ex Baptismo & Con-  
firmatione, ut patet in Patrinis, commitit sacrilegium  
ad modum incestus. Si abdatur Virgine Deo sacrata,  
in quantum ex sponsa Christi, cum quo facit spirituale  
matrimonium, ut air. art. 1. ad 3. est sacrilegium  
per modum adulterii spiritualis. In quantum vero est sub  
spirituali Patris cura constituta, erit quoddam spi-  
rituale stuprum. Et, si violentia inferatur, erit spiritu-  
alis raptus, qui etiam secundum leges civiles gravius  
penitentia: quasi aliis raptus. Unde Justinianus Imperator  
in Cod. l. 9. tit. 13. dicit: Se quis, non aetiam raper,  
sed atrente tantummodo matrimonii conjungendi causa  
sacrilegas Virginis ausus fuerit, capitali pena pena fe-  
riatur. Hac S. D. De Jure Canonico autem illi qui  
rapi, vel violat Monialem, si sit laicus, seu secularis  
excommunicatus; si sit Clericus depunitur, & in  
Monasterio detruitur: ipsa vero Monialis in carcere,  
vel articulus in Monasterio includitur ad agen-  
dum penitentiam. Plura de Sacrilegio vide Tract. 10.  
Exam. 4. quest. 10. num. 64.

## Species viti contra naturam.

QUAERO V. Dixisti antea, vitiū contra natu-  
ram esse speciem subalternam, seu genus, quod ergo  
& quæ habet sub species infimas?

XXXVIII. Resp. cum S. Th. cit. art. 11. Sunt  
quatuor, nim. molitiae, sodomia, bestialitas, &  
vitiū contra naturam. Quæ quartæ species retinet na-  
turam sui generis. Explicantur sui ordinē:

Molitiae, seu polluit, sive immunditia est, quan-  
do absoctio omni concubitu causa defecutionis venerea  
procuratur effusio seminis. Est semper (dum voluntaria  
est) & in omni caso peccatum mortale, esti pro-  
curatur gratia sanitatis, quia frustratur finis à natu-  
ra in semine intentus, scilicet alterius individui genera-  
tio; estque contra naturam: quia ob causam ex ge-  
nere suo est gravius, quam res habere cum sorore; ma-  
tre, aut Moniali. Et licet hoc peccatum tam abominan-  
dum sit, tamen proh dolor! multi, & omnino assueti,  
tam parvi illud faciunt, quam spuma in terram.

Dixi, dum est voluntaria, puta, sive direcťe, si-  
ve indirecťe, & in causa, licet eveniat in somno.  
Vide Tract. 4. Exam. 2. n. 63. ubi dictum est, que  
sunt cause molitiae, quas homo vitare tenet. Cate-  
régula generalis est: Si causa pollutionis sit mor-  
talis, v. g. tactus, vel defecatio de ea, &c. Vel ve-  
nialis, v. g. verbum, oratione, considerate dictum,  
vel sine omni culpa; v. g. cura Medici, &c. pollutio  
secuta etiam est talis.

Si quis sub actuali pollutione imaginaretur sibi  
quandam personam, tenereretur in confessione eam  
circumstantiam exprimere?

Affirmo. Exprimere ergo debet, an sit nupta,  
monialis, virgo, vidua, consanguinea, &c. Ratio:  
Quia objectum dat speciem actu.

Qui si duo se mutuo poluerent, tenetur even-  
terque exprimere tales conditiones, si illi affecti sint.

Affirmo. Ratio est: Eadem hoc verum est, etiam  
quod aliter polluens nullam sentiret defec-  
tum, juxta dicta paulo supra.

Quid sentis de distillatione ex se in somnis even-  
tientis?

Dico. Si homo ante somnum ei nullam dederit  
causam culpabilem, & evigilans non det complacen-  
tiam, sed potius elicit complacentiam, deversationem,  
&c. omni care culpa. Secus, si causam dederit, vel  
in ea complacerit.

Ratio. Quia sub hac distinctione, est vel non est  
voluntaria.

Licitus gaudere de pollutione inculpabili in som-  
no habita?

Dico. Probabilis non licet. Ratio pater, tum  
quia defecatio de pollutione exponit hominem magno  
periculo consentiendi, tum etiam ex eo, quia ideo  
pollutio in somni habita excusat, quia non fuit vol-  
untaria, sed per secutam complacentiam fit voluntaria,  
sicut etiam de accessu Jacob ad Liam dictum est

Tract. 7. Exam. 2. n. 73. non multo rursum inveni-  
tur ex tali pollutione subsecuto secundum se sumpto, ut  
abstrahit ab illa causa, v. g. de sanitate.

Estne peccatum gaudere de pollutione secura ex  
audientia Confessionum, vel desiderare ut sequatur ex  
illa?

Probabilis, & tamen non licet. Ratio. Pollutione  
ex audientia Confessionum sequitur; ideo excusa-  
tur quia ejus causa excusat & caret culpa: Sed ex  
hoc capite in casu positio non excusat, quia est simul  
directe volita. Ergo.

Quid judicas de illis, qui etiam vigilantes sine  
carnis commissione, & immunda cogitatione patiun-  
tur fluxum è membro secreto?

Resp. cum Angelico Dochor. Opusc. 64. de fluxu  
libidinis sic discurrent: Quibusdam contingit consi-  
cientie dubitans & perturbatio magna, unde ipsi  
vigilantibus, absque ulla commissione carnis, &  
cognitione immunda, humor quidam per membrum se-  
cretum egreditur sine defecatione, & quasi insensi-  
biliter, ita ut multi de hoc non perpendant, nisi cum  
pannorum nescient madefactos. Cujus causam aliqui ig-  
norantes turbantur, & errant, putantes, se pollutos  
esse: & ideo sciendum est quod illus humor effusio  
non est pollutio, quia, ut dicunt Medici, sine libido  
defecatione, & carnis commissione nullus potest pollui vigilius. Ad ipsius tamen humoris effusio  
nem videtur naturalis conditio causam exhibere pri-  
mariam, sed deinde id aliud, quod ad natum dis-  
ponit, causa vitiæ, & evitabilis perfect & consum-  
mat. Quibusdam hoc evenire agnovi ob solam pre-  
sentiam, & allocutionem aliquæ personæ, in cuius  
conspicuit quæ habuit complacentiam sensualē & va-  
nam, sed ad quam inordinatio amore afficitur, aut  
per tactum impudicum levem, aut imaginando ali-  
quos actus impudicos fortiter & morose: in his enim  
casibus, & aliis similibus multi inveniuntur habere ca-  
lefactions, & commotions carnis libidinosas, dic-  
tumque humorem emittere, velint nolint: sed eas  
causa & similes, quæ sunt evitabiles, debet quilibet  
fugere, & evitare pro posse, maximè qui sentit de  
hoc se passionem, seu ad hoc naturaliter inclina-  
tum, sive ex viu mentis, sive ex debilitate naturæ;  
& qui huiusmodi causas non evitaverit pro posse, vel  
juxta posse, reliquendo amicitiam, & familiaritatem  
personarum, ad quas inordinatè afficitur, fugiendo  
etiam allocutiones, & aspectum personarum, licet non  
credant, ipsum per dictam effusionem peccare mor-  
tifer, nisi postea alter conceiperet, aut impudice  
tangeret personam, quæ est causa istius effectus; tan-  
tem credo, eum graviter peccare, & magno peccati  
mortale pericolo: & ideo consilium do tibi, quod  
absque defecatione morosa ipse sibi violentiam faciat  
in hac parte, fugiendo personas huiusmodi, atque  
cum eis omnem opportunitatem loci, & temporis evi-  
te. Hic itaque predictus fluxus, qui à quibusdam vo-  
lentibus, si potest evitari ipsius occasio, & si stu-  
diouse non evitetur, est omnino confitendum cum suis  
occasionibus, & negligientia habita circa ipsas. Si ve-  
rità contingit ex causa, quæ vitari non potest, sicut  
quando audiuntur verba impudica ex casu, vel loqui-  
tur cum ipsa, vel se sit juxta eam, de cuius presen-  
tia habet complacentiam vanam, & ab ea separari non  
valet: in his & similibus credo sufficere, quod tam  
de occasione habita & impotencia vitandi, quam  
de fluxu illius libidinis dolor est simpliciter habendum: quia  
tamen dubitare de talibus, quæ spectant ad conscienti-  
tiae puritatem, quandoque valde proficuum est potes-  
tis hoc confiteri, ob quistitudinem mentis & pacem;  
quamvis expedire non credam. Hac S. D.

Nota, quod haec tamen dicta & dicenda, esse non  
nullas sententias à Sede Apostolica damnatas. Nam inter  
propositiones ab Alexandro VII. damnatas est haec  
num. 24. Molitiae, sodomia, & bestialitas sunt pec-  
cata ejusdem speciei infima, ideoque sufficit dicere in  
Confessione, se procurasse pollutionem. Et num. 25.  
M 2. Qui

Qui habuit copulam cum soluta , satisfacit Confessionis praecepto dicens: Commissi cum soluta grave peccatum contra castitatem ; non explicando copulam. Et inter propositiones ab Innocentio XI. damnata est hanc n. 48. tam clarum videtur fornicationem secundum se nullam involvere malitiam , & solidum esse malum , quia int̄dicta , ut contrarium omnino rationi dissonum videatur. Et num. 49. Mollities iure naturae prohibita non est. Unde si Deus eam non interdixisset , sepe esset bona , & aliquando obligatoria sub mortali. Et num. 50. Copula cum conjugata , consentiente marito , non est adulterium , adeoque sufficit in confessione dicere , se esse fornicatio.

XXXIX. *Sodoma* seu vitium sodomiticum , maximè abominandum , nomen habens à Sodoma civitate , quæ propter illud cum tota illa Regione , igne cælestis delapso , est concremata : juxta S. Thomam est coitus inter masculum & masculum , vel feminam & feminam ; ita ut non servetur debitus sexus. Si Sodomites essent affecti ante nominatis conditionibus , conjugati , voti , consanguinitatis , affinitatis , &c. id in confessione explicandum esse , an fuerit agenti vel patiens , quia agens committit simili pollutionem , non verò patiens , quia talis. Si tamen & hunc in eo actu pollui contingeret , id pariter exprimere deberet. Si quis simile quid intentaverit cum feminam , pariter exprimere debet , quia est alia , saltem imperfecta species sodomitæ : licet enim servetur debitus sexus , non tamen debitus vas ; sodoma enim semper fit extra vas naturale reducunt ad vitium contra naturam. De qui postea ex S. Thoma.

Poena hujus horrendi criminis de Jure civili , & in foro seculari erat gladii. Ex Constitutionibus penalibus Caroli V. est ignis seu comburum. De Jure Canonico autem Laici Sodomitæ excommunicantur , Ecclesiastici beneficis privantur , & denunciantur. Hodie ex Constitutione Pii V. de anno 1568. Ecclesiastici hoc dirum nefas exercentes omni Privilégio Clericale , Beneficio , Dignitate , & Officio Ecclesiastico , ejusdem Constitutionis autoritate privantur , sic ut per Judicem Ecclesiasticum degradauit mox traduantur potestati seculari , quæ de is idem capit judicium , quod in Laicos huc vito intratricos , legitimus reputur sanctionib[us] constitutum.

XL. *Bestialitas* , juxta S. Thomam citatum , est concubitus , seu coitus cum re , scilicet animali , alienius speciei , nimisrum cum bestia , seu bruto. Et hoc est nefandissimum ac mortalissimum scelus , in cuius confessione species animalis , an nimisrum fuerit vacca , canis , &c. non est necessarij exprimenda , licet enim physice differant species , moraliter tamen , quoad præsens , sunt eiusdem speciei. Sub hoc peccato ( ut ex definitione S. Th. patet ) continetur infandus coitus magotum , ac sagarum cum diabolo incubo , vel succubo , qui præter peccatum contra naturam , est adhuc speciale peccatum contra Religionem , nimisrum peccatum societas , & commercii cum diabolo infinitissimi Dei , & humani generis hoste. Quod sine omnium dubio in confessione est exprimendum , ut & , an dæmon se sisterit in forma viri vel feminæ , consanguineæ , conjugata , Monialis , &c. tunc namque præter diabolicalm bestialitatem , per affectum ad talem , vel talem personam additur specialis malitia , v.g. incestus , adulterii , &c.

Poena de Jure Civili huic sceleri debita , est vim⁹ comburum. Et Levi. 20. de ejus poena sic legitur: Qui cum jumento vel pecore coerit , mortis moritur , peccus quoque occidit ; mulier que succubuerit culibet jumento , simul interficiatur cum eo.

XLI. *Vitium contra naturam* est , quando quis coit cum sexu feminino , & ejusdem speciei , sed ut loquitur S. Th. art. 11. cit. non servatur naturalis modus concubandi , aut quantum ad instrumentum non debetum , aut alios monstruosos , & bestiales concubandi modos. Ubi S. Thom. videtur velle , quod , ubi sexus est debitus , licet vas , seu locus sit indebitus ; non sit

Sodoma ( puta , perfecta ) sed peccatum contra naturam , quod est , ubicumque non potest sequi genitato , nisi ( ut Sylvester noster intelligit ) ut si mulier præbeat terga , vel supergrediatur , viro succumbente. Dixi , quod dictus coitus non sit sodoma perfecta , potest tamen admitti , quod sit species ejus imperfetta , & reducita , prout ante insinuatum est.

Fasidiosa haec sunt : qui de ijs plura desiderat , insipiat alios AA. fuisus de his lubricis tractantes. Quæ peccata possint committi in usu conjugij , vide infra Tract. 16. Exam. 7. num. 103. & seqq.

#### *Meretricium , & Lapanaria.*

QUÆRER VI. Quid sunt ? Suntne licita vel saltem toleranda ? Estne peccatum meretricibus , qua libato , locare domos ?

XLII. Meretricium est turpis quæstus venalium corporis feminæ. Cum enim meretrice dicatur à merendo , dictus quæstus est illud lucrum , quod mulier ex turpi corporis meretrici. Lapanaria sunt ades talium meretricium , se prostituentium.

Resp. 2. Meretricium semper , in omni casu & actu , est peccatum mortale : nec ulla meretrice in meretricandi proposito persistens est capax absolutionis. Possunt etiam meretricio aduersari plures alias species peccatorum , v.g. adulterii , incestus , sacrilegii , &c. necessario explicandas in Confessione.

Ratio patet ex dictis de fornicatione.

Resp. 3. Mortaliter peccant illi capones , qui in suis dominis , vel annexis tugurioribus permittunt meretrices , ut eo plures ibi divertant hospites.

Ratio . Quia sunt participes alieni peccati. Sicut ergo non licet alii vendere gladium , vel venenum , quo credit eum usum ad alium occidendum , ita similiter.

Resp. 4. Mortale peccatum est , querere tributum , portorium , ac lucrum ex turpi lucro , & opera meretricum , immo est excedrum piaculum , etiam barbaris , a fortiori Christianis indignum.

Ratio est eadem quæ ante.

Resp. 5. Potestati publica licitum est in aliqua civitatis parte præmittere Lapanaria : seu ut in ea habitent meretrices.

Hæc est probabilior sententia fundata in S. Augustino more citando , & in S. Thom. qui 2. 2. quest. 10. art. 11. in cap. Sic discutit: *Humanum regimen derivatur à divino regimine , & ipsum debet imitari. Deus autem quomodo omnipotens , & summus bonus , permittit tamen aliqua mala fieri in Universo , quæ præbere posset , ne ipsis sublatissima majora bona tolerentur , vel etiam pejora mala sequentur. Sic ergo & in regimine humani illi , qui præsent , vel etiam aliqua mala tolerantur , non aliqua bona impediuntur , vel etiam ne aliqua mala pejora incurvantur.* Sicut Augustinus dicit in lib. 2. de Ordine c. 4. tom. 1. Aufert meretricies ex rebus humanis , turbaveris omnia libidinibus. Hæc S. D. Qui etiam 1. 2. q. 10. art. 5. ad 2. ait: *Sapientis Legislatoris est , minores transgressiones permittere , ut majores cavatur. Et ita fit in Urbe , seu Româ , ubi , Papa scientie & patientie , permituntur Lapanaria. Idem fit in aliis quibusdam civitatibus.*

Dixi. *Permittuntur* , non approbantur , seu tolerantur ad majora mala cavenda , v.g. adulteria , sodomitæ , & ne feminæ honeste solicentur. Hinc meretricium nec est , nec esse potest ibi vel alibi licetum , sed manet semper & in quovis actu est peccatum mortale. Sicut Deus olim Judæi permittebat exercitium usuriarum ad alienos , & tamen erat peccatum mortale. Ergo Min. pat. ex supra dictis de fornicatione.

At 1. dist. ant. Usurario ut tali , & ex fine sive principali , sive minus principali , usuram exercendi , C. ant. præcise ad vivendum , & inhabitandum , N. ant. & dist. similiiter cons. Solatio pater ex ipsa-met R. 8.

At 2. dist. maj. Dare occasionem proximam , iuvare proximo , ut fit in exemplis ibi allatis , C. maj.

remotè solūm , uti fit in presenti , N. maj. & sic dist. maj. N. cons. Paulus alter dici potest , quod cooperatio ad peccatum in presenti solūm sit materialis , non formalis. Pro quo vide Tract. 7. Exam. 7. n. 142.

At 3. R. sicut ad primum.

XLIV. Potestne meretrici licite retinere quod ac-

locant domos meretricibus in ea civitatis parte , ubi potestate publica eis permittitur habitare ? Vel an sicut meretricium solūm permittitur , non autem sit licitum , ita & locatio domorum facta meretricibus. Pro decisione

Resp. 7. Tuti eset meretricibus ( in civitatis parte , ubi Potestas publica eas toleret ) domos non elocare.

Ratio 1. Quia clarum est , tunc mulier fieri participationem alieni peccati , nec cooperationem ad illud.

Ratio 2. Finis in permissione meretricii prætensus , nīm , refranatio libidinis , & ne sollicitetur honesta , non videri obtinetur. Nam libido non extinguitur , sed acceditur ejus usus juxta Magistrum in 4. Sent. dist. 24. additio male sensualitatis inclinationis habitu : quia duo vincula fortiora sunt uno.

Confirm. 1. Viti prudenter ajunt , quod illi , qui sunt apri ad solicitandas honestas , non audeant meretrices ; vel quod , quo magis meretricibus sunt assueti , eo magis sollicitent honestas , ob majorem virtutis impetu , ut scribit Novarius in Manuali.

Confirm. 2. Sicut , juxta proverbium , occasio facit fures , ita & fornicatoris : & Adolescentes hac occasione citius discunt peccare , quam discrent , si lupanaria non permittentur.

Ratio 3. Prædicti probabilius est , mortaliter non peccare eos , qui in ea civitatis parte , ubi meretricies tolerantur , eis domos locant , non eo fine principali , vel minus principali , ut meretricium , ut ex meretricio lucrum reportent , sed præcise ad vivendum , cum vera ac sincera coram Deo disciplentia meretrici. Ita Novarius , qui Roma scripsit , & Joan. Major ab ea citatus.

Rationes Navarri quoque proxim convincentes sunt tres. Prima. Ex consuetudine totius fere Christiani orbis. Secunda. Quia prefatum dictum S. Augustini ab omnibus receptum vix potest excepti sine domorum locatione. In Urbe , sciente , & patiente Papa , locantur , & semper conseruerunt locari domus meretricibus. Et Contessari absolvunt ; & semper absurvent locatores earum sine proprio abstinenti à tali locatione. Ergo.

Ratio 4. his addi potest à pari ; In locis , ubi Catholici , Hæretici , & Judei vivunt permisi , scientie Magistrati , licitum est Judeis elocare domos , etiam barbis , a fortiori Christianis indignum.

XLIII. Oppono 1. contra R. 8. Non licet elocare domum usurario , quia abuteretur illa. Ergo nec meretrici.

2. Dare aliqui occasionem peccandi , juvare ad peccandum est peccatum , ut patet in vendente gladium aut venenum ei , quem credit eo usurum ad homicidium : Sed hoc fit elocando domum meretrici. Ergo.

3. Etsi licet domum elocare peccatori , v.g. alietori : ad exercendam artem , cuius exercitium non habet inseparabiliter annexum peccatum , non tamen id licet , si habeat peccatum ita annexum : Sed exercitium artis meretrici habet inseparabiliter annexum peccatum mortale. Ergo Min. pat. ex supra dictis de fornicatione.

At 1. dist. ant. Usurario ut tali , & ex fine sive principali , sive minus principali , usuram exercendi , C. ant. præcise ad vivendum , & inhabitandum , N. ant. & dist. similiiter cons. Solatio pater ex ipsa-met R. 8.

At 2. dist. maj. Dare occasionem proximam , iuvare proximo , ut fit in exemplis ibi allatis , C. maj.

remotè solūm , uti fit in presenti , N. maj. & sic dist. maj. N. cons. Paulus alter dici potest , quod cooperatio ad peccatum in presenti solūm sit materialis , non formalis. Pro quo vide Tract. 7. Exam. 7. n. 142.

At 3. R. sicut ad primum.

XLIV. Potestne meretrici licite retinere quod ac-

cepit pro usu corporis?

Affirmo probabilius cum S. Thom. 2. 2. q. 62. art. 2. dicente: *Cum quis dat meretrici proper fornicationem , mulier potest sibi retinere quod ei datum est : sed si superflue aliquid per fraudem vel dolum extorsisset , tenetur restituere. De quo plura vide Tract. 6. Exam. 4. n. 54.*

#### De Restitutione.

#### CASUS PRIMUS.

URSULA in scio patre accipit ab amante suo multas pecunias , quas pro liberate arbitrii occulte expendit : aliisque donat scientibus ob rem turpe acquistas esse.

Quareitur , num accipiendo & donando hec in scio patre peccat mortaliter : Et an tam illa quam isti , quibus donat , teneantur ad restitutionem?

Ad primum Resp. peccasse mortaliter. Quia si ut accipere mercedem pro opera occidendi aliquem iniuste vel furandi , vel quid aliud turpe faciendi , est culpa lethalis secundum omnes , & non alia ratione , quia quia occidere , & alia prædicta facere est peccatum , I. 2. de Cond[icione] ob turpum causam , quæ probat : idetur turpiter accipere aliquem aliquid ut hominem occidat : quia turpe est hominem occidere , & turpe est accipere ; ut sacrilegium faciat , quia turpe est sacrilegium facere. Et I. 3. ostendit , turpiter accipere judicem ut inique judicet , quia turpe est inique judicare. Et I. 4. Turpe est aliquem accipere ut stuprum faciat , quia turpe est stuprum facere ; ita si simili accipere mercedem pro fornicatione opera est culpa mortalis , cum opus illud sit lethale in foro conscientia.

Secundum. Quia licet illa feda actio meretricandi , quatenus est res quædam humano usui accommodata , sit pretio estimabilis , id est qui in genere entis vendibilis , in genere tamen moris est invendibilis , quoniam est actus intrinsecus malus , pro quo nihil justè potest promitti , dari , vel accipi.

Tertius. Quia indubitate est apud omnes , assasinum & quævis alium locantem operas suas ad pertinendam scelus , & accipientem mercedem ob eas peccare : cum nulus in toto jure sit textus , qui inveniatur licet accipere premium pro peccandi actu , vel turpiter peccandi , excepta meretrice , quod forum exterior. Et omnia iura divina & humana respiciunt potius in actu peccandi id , quod est de genere moris , quia quod est de genere rei , quia sunt inseparabilia , & ita vetant absolutè , ne pro tali actu accipiantur , detur , vel promittatur aliquid , cum in genere moris sit nihil , & id est nullius pretii.

Denique , ut ait Cajet. 2. 2. q. 100. art. 2. Quamvis aliquis sit vendibile in se , non tamen potest excepti : cum nescit invendibili : Quare cum actus peccandi , & accipientem mercedem ob eas fornicationis , licet in se , & ut est quidam actus , sit appetibili , conjunctus tamen fornicatione indivisibiliter , quia est intrinsecus malus , & nullus omnino pretii , neque licet vendi , quoniam iura divina , & canonica respiciunt in eo magis id , quod est in genere moris , quare quod est in genere entis.

Ad secundum partem Casus , an tam Ursula , quam alii teneantur ad restitutionem , controvenerit inter se Doctores , cum putent aliqui , pecunias illas acquistas esse Patriis.

Quia quidquid filius existens sub potestate Patriis acquirit , acquirit Patri bonis adventitiis , non castrensis , nec quasi castrensis , cap. Non solum , & I. Cum oportet , cap. de Bon. que lib.

Tum quia hoc videtur datum Ursula , ratione iuris ob turpitudinem sibi illata , sed hujusmodi turpitudine fit potissimum in injuriam Patriis , in cuius possessione est filia.

Alli arbitrantur omnes has pecunias restituendas pauperibus. Tum qui non possunt retinere ab Ursula , quia titulus , quo aliquid ob maleficium da-

tur,

tur, est ipso jure nullus. *T. Juris gent. 5. Si ob maleficium, ff. de Paet. leg. Generaliter, ff. de Verb. oblig. Tum quia sicut acceptum non potest recte retinari. Cap. de Hoe, de Simon. Nec debet restituvi danti, cum ex utraque parte versetur turpitudine, & liberum donaverit Ecclesie vel pauperibus; ita id, quod acceptum est per fornicationem.*

*Optimum consilium erit, ut haec pecunia ab Ursula, & aliis recepta restituatur pauperibus, non tamen ad id obligari a Confessario possunt: sed ut ac tru dictis pecunias sine ulla restituzione in foro conscientiae valent: dummodo sine dolo eadem Ursula obtinuerit, & ab eo qui poterat dare.*

*Tum quia nulla lex divina aut humana iubet, ut acceptum iniuste a voluntate dantis, ita ut turpitudi si sit ex utraque parte, aliqui restituantur, & ita non est dicendum, &c. §. Illam, Cod. de Illat, can. Legatur, cap. 2. q. 4.*

*Tum quia in pari causa turpitudini, melior est conditio possidentis, de Reg. jur. 6. in part. delicto, nec restituvi debet fieri pauperibus, quia ea, que illis, & non certar personae est facienda; non obligata regulariter, ut ait S. Anton. 2. p. tit. 1. cap. 31. Pueri autem illas pecunias possident data illis turpitudinem.*

*Tum quia lex iurisgent. 5. Ob malef. ff. de Paet. decernit id quod ob delictum datum repeti non posse, neque quod ob delictum promittitur, peti, sed non precipiunt acceptum ob delictum esse aliqui reddendum.*

*Nec debet restituvi fieri Patri, cum non intulit Patris, sed pueris sit datum, & ob alia citata d. S. Anton. 2. part. tit. 1. cap. 33. Etsi enim deflorans coacte virginem tenet eam, vel in uxorem ducere, vel competenter datur, ut dicitur cap. 5. de Adult. & cod. 22. & ultra hoc obligetur ad placandum alii mediis patrem, & satisfaciendum ei pro injuria illata, ut docet S. Thom. 2. 2. quest. 154. art. 6. Nihilominus si absque dolo, & deceptione illamet se offert, vel leniter rogata in alium primum consentit, nihil est illi restituendum in foro conscientiae, quia scienti, & sponte consentienti non fit injuria, nec dolus, cap. Scient. de Reg. jur. in 6.*

*Quare cum haec pecunia ab amante sint data Ursule non satisfactione injuria paterna, nec proprie dote sed pro signo amoris, & ut in turpitudinem libentibus illa consentiat, & ita tamquam res derelicta sit possidentis; sequitur posse Ursulam etiam illis donare.*

#### Concubinatus.

*QUÆRERO VII. Quid & quantum peccatum est? Quae eius pena?*

*XLV. Resp. 1. Concubinatus propriè est fornicatio assida, seu frequens, & consuetuca cum eadem persona, sive solita, sive ligata, sive habitando simul sub edem tecto, & convivendo ac si essent conjugati: sive separatum quidem habitando, attamen sese frequentando, & publicè conversando modo uxorio, ut loquitur Sylvester, seu cum iisdem familiariatis signis, qui inter conjuges esse solent. Ex quo facile eruitur, quid sit Concubinus & Concubina.*

*Resp. 2. Concubinatus est peccatum mortale. Ratio patet tum ex data ejus definitione, tum ex verbis S. Thom. ejusque fundamento, quibus probat fornicationem simplicem esse peccatum mortale, que videtur supra in hoc Examen n. 29.*

*Resp. 3. Concubinatus, non tantum notorius, & publicus (de quo id simul probat ratio scandalis) sed & oculatus, absoluvi non debet nec potest, si concubinum dimittere nolit, licet forte haec ejus oblectamento, & rei domesticæ, valde proficiat sit. Ita teneat communis, tutor & probabilis sententia.*

*Ratio. Manere in continuo affectu peccati mortali, & proxima voluntaria occasione peccandi mortali est peccatum continuum mortale, faciens hominem absolutionis incapacem.*

*M. Propterea anno 1666. ab Alexandro VII. damnata fuit haec proposito n. 41. Non est obligatus Concubinarius ad ejicendam Concubinam, si haec nimis utilis est ad obiectamentum Concubinarii, vulgo regalo, dum deficientia illa nimis agere agerit vitam, & aliæ epule tediò magno Concubinarii afficerent, & alias famula nimis difficile inveneretur.*

*Resp. 4. Si concubinarius uno, duobus, aut tribus annis non fuerit confessus, & confiteatur, Concubina adhuc domini retenta, promittatque se eam statim ejecurum, potest absolvit.*

*Ratio. Cum ille penitentis haec non promiserit emendationem, adeoque non frigerit emendationis propositum credi potest, primum hoc propositum esse sincerum, & non fictitum.*

*Resp. 5. Si ter, quaterve confessus, in ejicenda (ut promiserat) concubina defecit, rarius tamen lapsus fuit penitentis absolvit potest, Concubina nondum ejcta, sed proxime (ut denou promittit) ejicenda.*

*Ratio. Quia tunc adest emendatio saltem inchoata.*

*Resp. 6. Si Concubinarius plures monitus de ejienda Concubina, nec paruit, nec per rarem lapsum emendationis specimina dedit, licet dicat se habere firmum propositum ejicendi, non est absolvendus, antequam re ipsa eam ejecerit.*

*Ratio. Quia propositum & promissum, quod tam longo tempore caret executione, que tamen faciliter fieri debet, conjungiturque cum periculo proximo, sed proxima voluntaria occasione peccandi mortaliter, non est sincerum nec serum. Ergo, De his plus rarae vide de recidivis. Tract. 13. Examen. 5. num. 97. & 98.*

*Resp. 7. Si Concubinarius graviter decumbat, & præter concubinam non habeat; nec facit habere possit hominem ei necessaria subministrantem, nullum autem erga Concubinam amplius affectionem gerat, promittatque se eam proxime ejicendum: vel si ipsa esse facta notabiliter deformior, aut laboraret alii quod turpi morbo horrore causante, potest absolviri, si in utroque casu desit scandalum.*

*Ratio. Occasio proxima tunc censetur sublata.*

*Resp. 8. Concubina quo non desinit invisiu sibi concubinum in infirmitate, sed vult ipsi in agone porrigit candelam, non est absolvenda.*

*Ratio. Quia graviter, & quasi continuo scandalizat.*

*Nota. Quia dicuntur hie de Concubina, proportionabiliter intelligenda esse de Concubina, quia sic sit in dictis casibus Concubinus tenetur ejicare Concubinam, sic ipsa tenetur discedere, seu dominum vitare, licet Concubinus eam non ejicat.*

*Resp. 9. Concubinarii in quibusdam Diocesisibus (quorum praxis est observanda) per Constitutiones Synodales sunt excommunicati. Et de facto ubique terrarum, si ter ab Episcopo legitime moniti non emendent, salem sunt excommunicandi: & concubina (invocato, si opus est, brachio seculari) in exiunio relegandæ, seu extra Diocesim proscribenda, ut patet ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 8. de Reformat. Matrim. Quomodo per privationem fructuum, officiorum, beneficiorum, per suspensionem, &c. puniendo sint Clerici, etiam Episcopi, Concubinas, aut alias mulieres (de quibus possit haberis suspicio) in domo, vel extra detinentes, patet ex Trid. sess. 25. cap. 14.*

#### De Occasione peccandi.

*CASUS SECUNDUS.*

*Euphemia ancilla videt dominam suam impudicem vivere, nec velle se abstinerre a concubinatu, quo sit, ut non modo necessè sit dicta concubina inservire, verum & mensa Concubinorum ministrare. Quæratur an debeat a Confessario absolvit, si*

#### De Vitiis Capitalibus.

*nolit de domo dominae sue discedere, & ab hujusmodi obsequiis desistere.*

*Ratio. Euphemia non esse mortali culpas obnoxiam, in illis rebus inserviendo, quæ per se, & ex natura sua sunt licita, & indifferentes, secùs si in aliis obsequiis de se illicitis occupetur. Quia non cooperatur illis actibus, quatenus ordinatis ad concubinatum, sed dumtaxat illis, quatenus sunt deservientes nutritioni, & sustentationi nature, & corporis ornamento, quomodo Deus etiam cooperatur eisdem. Quare cum absolute loquendo inserviatur actu commendandi, & induendi, ut est actus humanus, non virtus: immunit redditus a peccato. Ita Cajet. 2. 2. quest. 147. art. 4.*

*Confirmatur. Quia licitum est invitare, & provocare justa de causa alium, ad opus aliquod, quod sit su genere bonum vel indifferens, nullatenus consentiendo in eo, quatenus sit male, vel ut est malum; ergo à pari. Et sicut agentis concussum est perte simplicitate mutuum ad usum, quem scit non sibi gratis mutuatur, non peccat sic accipiendo, cum non consentiat in dationem, quatenus usurariam: utique videntur, aut dare peccatoribus non excommunicatis, necessaria, & utilia ad sustentationem, nullum est delictum, dummodo id non hat intentione ex directo tendente ad hoc, ut ipsi percant. Eodem modo culpa non erit res ancilla inserviens in actionibus, quæ vel ex natura sua, vel intentione ipsius non sunt directæ ad hoc, ut tale scelus committant. Quia tamen ex his obsequiis sapient incurrit periculum animæ, utpote dum videt impudicissimos concubinorium actus, non possit non concupiscentis illecebris exagari, & prævis desideris exardescere; vel illi, qui sciunt illas cooperari quodammodo illi concubinatu, non possunt esse sine scandalo, agendum erit cum Euphemia, ut è domo illa discedat, ut in peccatum aliquod præcepit, obiecta quæ peccatum occasione, labatur.*

*QUÆRERO VIII. Sacerdos Concubinarius legendo Missam, fine irregularis? Et peccatum qui eam audiunt?*

*XLVI. Certum est quod talis Sacerdos Concubinarius, sive notorius, sive oculus, quad Deum, & quod se sit suspensus; adeoque mortaliter peccat celebrando.*

*Ratio. Quia est in peccato mortali, ejusque continuo affectu.*

*Ratio. 2. Notorius Concubinarius, & vagus fornicarius Sacerdos est ipso jure suspensus, & id est Missam legendi fit irregularis: super quo dispensari nequit nisi a Papa. Dixi, notorius, id est, publicus, cuius crimen est evidens & nulla potest tergiversatione celari. Idem est de Diaconi, Subdiaconi, immo & Minoristis si actum proprium sui Ordinis exerceant, ait Novar. & Sylvester. Qui posterior addit: Multi Doctores volunt quod requiratur munitione, aliter non sit ipso facto excommunicatus, nec incurrit irregularitate: sed prius est verius.*

*Ratio. 3. Si Sacerdos Concubinarius, de quo est sermo, agat quidem penitentiam, ac cesse at vitio, fungatur autem suo officio ante dispensationem, peccat mortaliter toties quoties.*

*Ratio. Quia in re gravi est inobedientis Ecclesia.*

*Ratio. 4. Non tamen, quod non incurrat novam irregularitatem, sed indiget absolutione à suspensione, quam dare potest Episcopus.*

*Ratio. 5. Qui sunt causa, ut Sacerdos, qui est notorius Concubinarius dicat Missam & eam sine justa causa audiatur, peccant mort. Ita S. Th. quodlib. 11. art. 8.*

*Ratio. Quia sunt causa inducens Sacerdotem ad peccandum mortaliter, nam ad indignè sacrificandum.*

*Ratio. Hoc tamen intelligendum est de his, qui sciunt, & scire possunt ac debent legem illam, que prohibet audire Missam Sacerdotis Concubinarii, & formicari notori. Secus est, si ab illis non inducatur Sa-*

*cerdos, sed ipse ex se promptus ac paratus sit, nec sit publicè excommunicatus, de quo eis constet.*

*XLVII. Dic mihi, ubi sepelendus est publicus Concubinarius sine penitentia in tal peccato mortuus?*

*Dico. Extra locum sacrum, ut optimè docet nos ter Card. Turrecrem. Ratio: Cum obierit impenitens in peccato mortali notorio, non est dignus sepulta ratione grave peccatum, si Concubinæ habet imaginem sue.*

*Affirmo. Quia esset continua fomentum, & incentivum libidinis.*

*Tenturus quis domo expellere feminam, quam propter aliquam imprudentem ejus actionem plebs credit esse concubinam, cum tamen non sit?*

*Affirmo tamen, si plebis suspicionem alter eximere non possit eamque possit dimittere sine suo gravi detimento.*

*Ratio. Quantum ad scandalum proximi id est, realiter concubinatum esse, aut ob dictam actionem repudiat talem.*

*XLVIII. Quomodo intelligitur S. Scriptura dum referit, quod antiqui Patres habuerint Concubinas?*

*Dico habuisse eas tunc, quando ad generis humani multiplicationem ex Dei dispensatione licita frat Poligamia, seu uxorum pluralitas. Unde illi Concubinas erant legitimæ veterum patrum conjuges; compellabant autem eo nomine, quia in matrimonio erant dulcis sine solemnitate, nec potiebant ullo fastigium gubernio, ad differentiam aliarum uxorum principalius, quibus anchoritas super familiam competebat. Vide de Polygamia.*

*Secundum quid dicit ad illum textum Concilii Tolentini, relatum in cap. 4. & 5. dist. 34. Christiani aut uxorum, aut pro uxore Concubinam habere licet.*

*Dico. Cum Scortatio (ut supra probatum) iure natura sit prohibita, ibi per Concubinam non intellegitur Scortium, sed Usor per verba quidem de praesenti despontata, sed sine instrumentis dotalibus, aliquis solemnitatibus, olim saltu in foro externo, & de jure civili ad matrimonium requisitis: defectu quarum in eodem foro, & jure vocabatur Concubina, quæ tamen in foro poli, seu coram Deo revera erat legitimæ uxor.*

*Chorea, Oscula, Amplexus, Tactus, Littere amatoria, Munera.*

*QUÆRERO IX. Quid de his sentis?*

*XLIX. Chorea sive saltus ex genere suo, seu per se, ex se, & ex natura sua non est peccatum nec indicium libidinis, sed signum laetitia. Si ergo fiat debito tempore, & loco, honesto fine & modo, non debet culpari, licet frequenter fiat. Dum vero a SS. Petri cultuari, est propter abusum, qui est viciosus, & periculosis ratione cujus periculi qualibet se ipsum mensurari, & considerer: r. Quo animo, qua intentione Chores ducat, an ex libidine, an deinceps laetitia ac honesta recreatione gratia? 2. An si nobis aspectus mulieris, cum qua converatur? 3. Quos tactus, & quo animo faciat, aut manum intorquet? 4. Qui, & an veneri discursus interveniant? 5. Quas levitates (in quibus mille saltum venialis peccata latent) exercet? Et similis, ex quibus id, quod ex se mulier non est vitiorum potest; uti & vitiantur Chores ratione loci prohibiti, ut, si fiant in Ecclesia, esset enim magna irreverentia Dei: & ratione temporis, ut si fiant sub officio divino, aut cum impedimento ejus in festo. Si autem fiant officio divino totaliter peradit, & non vitiantur saltum mortaliter. Item vitiantur ratione personarum saltum, ut si sunt Clerici, Religiosi, Moniales, &c. ex quo casu mille scandala pululare possunt. Prædicta magna opus est cautela. Tandem ratione pravae v. g. lascivie intentionis, & ratione modi, puta, impudicum.*

*Ratio. 2. Oscula, amplexus, & tactus, licet secundum suam speciem non sint peccata mortalia, ut ta-*

tamen libidinosa sunt, inter mortalia numerantur. Ita S. D. 2. 2. quast. 154. art. 4.

*Declarat hoc in c.* Aliquid dicitur esse peccatum mortale duplicitate. Uno modo secundum speciem suam, & hoc modo osculum, amplexus, vel tactus, secundum suam rationem non nominat peccatum mortale; possunt enim hæc absque libidine fieri, vel propter consuetudinem. Partim, vel propter aliquam necessitatem, aut rationabilem causam. Alter modo dicitur aliquid esse peccatum mortale ex sua causa, sicut ille qui dat eleemosynam, ut aliquem inducat ad hæresim, mortaliter peccat propter intentionem corruptam: dictum est autem supra, quod consensus in defecationem peccati mortalitatis est peccatum mortale, & non solum consensus in actu. Et ideo cum fornicatio sit peccatum mortale, & multo magis alia luxuria species, consequens est, quod consensus in defecationem talis peccati, sit peccatum mortale, & non solum consensus in actu. Et ideo cum oscula, & amplexus hujusmodi propter defecationem hujusmodi sunt, consequens est, quod solum peccata mortalia, & sic solum dicuntur libidinosum. Hac ibi. Quibus addit, quod si oscula, amplexus, & tactus careant omni libidine, prava intentione, & circumstantia, ut si præcisæ fiant, amicitia honestæ gratia, &c. careant culpi etiam veniali.

*Not.* 1. Quod non solum sit mortale, tactus ex genere suo impudicos facere, sed etiam est mortale eos pati. Quod & verum est de eo, qui patitur tactus non impudicos, credit tamen, vel dubitat eos fieri malo animo, si sine scandalo eos possit vitare.

*Not.* 2. Inter 45. propositiones ab *Alexandro VIII.* damnatas esse hanc num. 40. Est probabilitas opinio, que dicit esse tantum veniale osculum, habitu ob defecationem carnalem, & sensibile, que ex osculo oritur, rectius periculum consensus alterioris, & pollutionis.

*Res.* 3. Qui recipit, vel mittit literas amatarias, ac musculas, seu donaria (idem est de componentibus, vel canentibus cantilenas, ac pinguisibus imaginis) turpis amoris, ac libidinis gratia, mortaliter peccat.

*Ratio.* Quia intentio judicat omnes: ut dici solet: sed illa in praesenti est mortalitas. Ergo.

*Res.* 4. Confessario incumbit tales obligare ante absolutionem, ut dona illa dent pauperibus, & litteras comburant.

*Ratio.* Quia talia renovant memoriam libidinis.

*Quid sentis de servis, & ancillis rusticorum,* qui non memores quod die precedenti portarint, vel sequenti portari sint pondus dei, & astus, adeoque quiete indigerent, tamen medias saepe noctes ducent insomnes sese visitant ad fenestras (quod germanice ipsi in quibusdam locis vocant fensterlen, accusantque se hoc modo: Pater, ichahagfensterles) subinde etiam per fenestras intrant, tota vel media nocte condormunt amicitia causa, & tamen interdum vix de tactibus se accusant; etiam exanimati?

*Dico.* Confessarium hic debere considerare duo, 1. illud: intentio judicat omnes, ut ante dixi. 2. illud Eccles. 3. Qui amat periculum, peribit in illo. Si stramen approprietate igni, facile flammam concipit.

### Periculum & occasio peccandi.

*QUÆRERO X.* Quid de istis censes?

*L.* Ante R. Not. Periculum sive occasione peccandi esse duplice. Una est proxima, altera remota. Proxima est, quae semper, vel frequenter homines similis conditionis ad tale peccatum inducit. Vel, quae posita homo moraliter quasi infallibiliter statim, aut quasi statim labitur. Occasio remota est, in qua homo non tam frequenter, & non tam infallibiliter labitur in peccatum. Supponitur autem hic, quod, qui versatur

in occasione solum remota, possit, & debet absolvitur cum ea star firmum propositum abstinenti a peccatis. Hoc notato.

*Resp.* 1. Qui versatur in periculo, seu occasione proxima peccandi mortaliter non est absolvendus, nisi firmiter statutus occasionem illam deserere, si possit.

*Ratio.* Tum quia, qui amat periculum, peribit in illo: tum etiam quia, nisi id statut, judicantis est non habere sincerum de peccatis dolorem, nec serium emendationis propositum.

*Resp.* 2. Talis tenetur in Confessione exprimere speciem peccati mortalitatis, cuius occasione, seu periculo se exposuit.

*Ratio.* In mortalibus idem est expondere se periculo proximo peccati mortalitatis, & actu illud committere, suntque ejusdem speciei.

*Resp.* 3. Tuttius & probabilius est, quod qui sunt iuri sui, haec ut expellere possint personam, cum qua versantur in proximo periculo, seu occasione peccandi, teste experientia, videntes se contineat non posse, teneantur eam expellere. 2. Si expellere eam nequeant, ipsi abire debent, licet ex hoc infamia sui aut aliorum sequatur: Et hoc Confessarius talibus ponentibus tenetur consulere, nec aliter eos potest absolvere. Ita docet Angelica puritatis Doctor Aquinas quoddam 11. art. 12. & ex eo Corradus ac alii.

*Ratio.* 1. p. Patet ex dictis supra de Concubinario.

*Ratio.* 2. p. Quia præstat famam, honorem, opes, & vitam ipsam nullies perdere, quam sumum Bonum offendere.

*Ratio.* 4. cum Corrado. Probabilius est, quod qui sunt iuri non sunt, v. g. filii, & filie families, uxor, mancipia, &c. non teneantur domum relinquere. 2. Tenentur tamen pro virili resistere, quavis occasione nimis conversationem, aliquo, &c. tollere, clamoribus (si opus fuerit) se defendere, nec illo metu (exemplo Susanna) consentire. 3. Quod nisi se facturus promitteret, non absolvantur. 4. Quae omnia si non juvenit, separationem (que omnino impossibilis non est) querere tenentur.

*Ratio.* 1. p. Quia id nimis durum, & difficile est.

*Ratio.* 2. p. Ne ament periculum, & pereant in illo.

*Ratio.* 3. p. Quia propter affectum peccati mortalis sunt incapaces absolucionis. Ergo.

*Ratio.* 4. p. Est eadem quæ pro 2. p. R. 3.

Consideranda, & practicanda hoc in negotio sunt verba & opera Susanna à Senioribus lascivis tentata. Dan. 13. v. 22. & 23. dicentis: Angustia sunt mibi undique, si enim hoc egere, mores mili est, si autem non egere, non effugiam manus vestras: sed melius est absque opere incidere in manus vestras quam peccare in contemptu Domini.

*Ex his* à paritate diversi resolvuntur casus.

1. Si qui in facie Ecclesie sunt conjugati, matrimonium autem ratione aliquis impedimenti dirimenti deprehendatur esse nullum, & cohabitatio sit causa, seu occasio, & periculum proximum peccati mortalitatis, ita ut continere nequeant, separandi necesse, licet sequatur scandalum, quod est acceptum, nec alter sunt absolvendi.

2. Quibus Chorea (de quibus antea) sunt periculum proximum peccandi mortaliter, tenentur sub mortali eas vitare: scilicet, non possunt absolviri.

3. Idem dicendum est de visu de quo Prophetæ Thren. 3. Oculus meus depredatus est antem meus

genitalia est, & aspergitibus coitus bestiarum, vel genitalia aliorum hominum: utri & de iis, qui curant feminas in paribus secretoriis, aut illis infundant susteria. Si enim experientia diciderit, in hoc sibi periculum proximum consensus, seu peccati mortalitatis, tenentur sub mortali occasionem fugere. Nam bo-

bona fortunæ (quibus illi Curatores sèpè intendunt) debemus cum Apostolo arbitrii ut sacerdora, ut Christum, & salutem animæ lucrificamus.

4. Idem est de Sponso, & Sponsa, qui parentibus dissimilantibus, & ob id (cum alieni peccati se particeps faciant) gravi reprehensione dignis, libere inter se, solus & sola conversantur, & plurimas turpitudines ante Matrimonii contracuum commitunt. Idem est de iisdem, quando Sponso (antequam Sponsam introducat in dominum suum) non permititur aliquo tempore matrimonii usus. Vide propositiones dannatas adducendas postea n. 52.

### Periculum familiaritatis feminarum, etiam spiritualium.

*QUÆRERO XI.* Quodnam tuum de hoc judicium?

1. Resp. Judicium de hoc non est meum, sed illius, qui testimoniū impudicum, à qua ad venerum sollicitabatur, titione fugavit, n. m. Angelici Doctoris mei Opus. 64. sic scribentis: Quoniam multi videntur negligere, ut agnoscant effectus suis vitiosos, & per consequentem non curant confiteri, cum tamen diligenter sunt perscrutandi, & cum suis vitis, orientibus ex ipsis, exprimendi. Ideo prætermittente non intendo, quod nulli nimis afficiuntur ad se ipsos, quidam ad aliquas personas, quidam ad honores, quidam ad divitias temporales. Et quia haec sunt sicut murus inter Deum, & animam, idea nullus homo, habens aliquid de prædictis, potest in via Dei proficere, nec habere puram orationem, & maximè, quando est carnalis affectio ad personam: & de hoc intendo loqui modo. Nam talis affectio multos spirituales sub specie amicitia spiritualis a statu orationis impedit, & impedit. Hec est inquietudo mentis pestifera, oratione mentis, & oris inficiens & dispersans, & affectus contrarios orationi in mente generat, & exercet. Nam sicut oratio pura mentem purificat, & illuminat, latifacit, fortificat, & impinguat: sic carnalis affectio, & immunda mentis inficit, & obscurat, contristat, debilitat, & siccitat, & corpus ejusdem maledictionibus implicat.

Et quoniam familiartas loquor, propter quos ista scribuntur, noverint ipsi, quod licet carnalis affectio sit omnibus periculosa, & damno, eis tamen perniciosa est magis: maximè quando conversantur cum persona, quæ spiritualis videtur. Nam quicquam eorum principium videatur esse purum, frequens tamen familiaritatis domesticorum est periculum, defelicitatem, & malum occultum, bono colore depicitum. Quod quidem familiaritas quanto plus crescit, tanto plus infirmatur principale motivum, & utriusque puritas maculatur. Non tamen de statu pertinent, quia sagittaria est principio non mitis sagittas venenatas, sed solidum aliquiliter vulnerantes, & armamenta augmentantes.

Ad tantum verò in brevi deveniunt, ut non jam velut Angelus, sicut cooperant, se invicem alloquantur, & videant, sed tamquam carne vestiti se mutuò intuuntur. Exinde unus incipit appetere alterius presentiam corporalem, quia forma, vel species corporis, in utriusque mente concepta, incitat eos ad voluntum presentiam corporalem; quia insit eis presentia mentalis: sicut spiritualis devouti paulatim convertuntur in corporalem, & carnalem, & sic ipsorum mentes, quæ solebant in oratione cum Deo absque intermedio loqui, nunc inter se, & Deum alter ponit alterius corporalem effigiem. Et non minus horrendum est, cum hi proprium errorum percipere, & emendare debent, ipsi potius, nutrimento erroris, totum illud judicant ex maxima charitate procedere, & sibi invicem mentientes refutant: quod in oratione unus alteri presentatur, ac si pro se invicem orare cogantur gracia & virtute divina: ac per hoc consolationem simpliciter sensualem, quam habent in illarum presentatione de invicem facta in oratione, estimant, affirmant, ac assertant, esse gratiam spiritualem & diuinam.

Hæc itaque, Fratres charissimi, non incongrue hinc operi sunt inserta: ut sciatur unusquisque, quod hæc venenosæ affectio suo calore spiritus acquisita, summe impedit puritatem confessionis, & cordis munditiam, ut sic hanc fugiat tamquam virtuosam rubiginem, quæ vix potest aboleri de mente, si aliqui fuerit applicata. Præcipue, quia tales personæ, quæ diu sunt

Quales autem illusiones recipiant à Sagittario superdicto, specialiter mulieres, quæ citius fidem adhuc illius illusionem mentali, esset horribilis, & quasi impossibile declarare. Sentiant namque in oratione præfata, & representatione mentali calorem quandam ignitum à Sagittario illo illatum, quem credunt, & dicunt esse ignem charitatis, à Spiritu Sancto transmissum, volente conjungere spiritum unius spiritui alterius vinculo charitatis, cum inde sit ignis libidinosus amoris prout sequentia manifestant, & tamen deliberant se tamquam spirituales unitos posse securius, ac prolixius sibi loqui: atque in hoc tempore non perdere sed ultra.

Proinde modos insolitos, & cautelas mirabiles adinvenerint, quibus procurant sibi frequenter colloqui, qui, allegantes unius alteri causas, utilitatem, & necessitatem depictingas, cum tamen in veritate nihil aliud sit, nisi onus, cui ratio jam succumbit. Sic itaque carnali concupiscentia, seu complacentia excecati tempus, quod olim conseruerunt in oratione expendere, ac spiritualiter occupare, nunc in hujusmodi familiaritatis, & colloquiis perdunt: & sic, quod dolendum est, allocationes divinas pro carnalibus commutantes amodo, nisi mora serotina cogente, aut alia inevitabilis causa, non possunt ab invicem discedere: & tunc invicti, & tristes discidunt. Hæc autem tristitia est certissimum iudicium, quod carnis vinculo sunt alligati: & per hoc visitationes, & consolations divinae a carnalibus, & diabolis discernuntur.

Denique quamvis se multa exponant periculos, & multa mala incurvant, dum obtenebratis conscientis iudicant, sibi tamquam spiritualibus quadam esse licita, qui fieri nequeunt absque periculo, & peccato. Putavi tamen melius esse non multa de hoc carnali exarare, hæc tamen tacere non valeo, quia aliquippe referam maxima: quia non longe à temporibus istis similia continguerunt.

Tandem spirituales predici quandoque se deducunt, ut se invicem familiariter tangant sub specie charitatis resonantes sibi invicem immensus cordis amorem, quem imprudenter charitatem appellant. Sed in hac reservatione amoris est summum periculum, quia ex hoc fabricantur sagittæ, quæ mentes eorum vulnerant mortaliter, ac venenant. Et quod super omnia videtur mihi horrendum, Deo, Angelis, hominibus, ac demonibus, fierent aliquæ, spiritualiter nomine, spiritu luxurie imbutæ, quæ in execratione sue libidinis præsumperunt dicere, se habuisse in illis actibus impudicis magna sentimenta de Deo. Quod nihil aliud judicio esse, nisi quidam incitamentum, inducitum ad similia securius intrandum, & pejora perpetrandum.

Dic mibi, qui talibus credis, & adhaeres, si isti sunt vere spirituales, ut assiris, quid alio loqui aut facere debent, nisi quod a Spiritu Sancto proficeret potest, vel procedit? Ab illo autem nihil proficit noscum, sed solum quod nile, & honestum. Quid enim ad Spiritum S. de tactibus & osculis? Aut qualiter honorem inde consequitur Deus? Et quia utilitas, aut que necessitas tibi ad salutem, vel alteri, ut hoc tactus facias, vel patiaris? Quia conventione spiritu ad libidinem carnis? Quia igitur tua præsumptio, ut hanc contumeliam inferas Spiritui Sancto, scilicet, attribuendo ei tua impudicis factorem, quem vix dæmones patiuntur? Quia iniqua temeritas tua, mulier hypocrita, à facie Dei projecta, ut dicas, defecationem carnis libidinosam esse gratiam, & consolationem diuinam? Recede ergo fera pessima de finibus meis, quia dæmones nequeunt tuam præsumptiam sustinere.

Hæc itaque, Fratres charissimi, non incongrue hinc operi sunt inserta: ut sciatur unusquisque, quod hæc venenosæ affectio suo calore spiritus acquisita, summe impedit puritatem confessionis, & cordis munditiam, ut sic hanc fugiat tamquam virtuosam rubiginem, quæ vix potest aboleri de mente, si aliqui fuerit applicata. Præcipue, quia tales personæ, quæ diu sunt

N. hac

hac sagitta percussa, quasi numquam pure, & integrè confitentur: eo quod ipsum morbum, despiciens in persona spirituali, reverandioris toties detegere plene, & integrè Confessori, quia vereruntur exprimere aliquas circumstantias, tali affectioni annexas, quas vel tacent, vel exprimunt imperfectè: attentiones verbis operientibus dictum morbum, occupationem mentis quasi continuam circa personam dilectam in oratione, & in cunctis actibus suis: & imaginationes turpes de ipsa, vana complacentia cordis in memoria, & aspectu mentali ipsius, negligientiam in evitando ejus presentiam, &c.

Propterea sép̄ mutant Confessorem, aut vellent mutare, si possent, sc̄ia quia tristes sunt, & accidiosi frequenter tam ratione affectionis fluctuantis in mente, quam ratione confessionis imperfeciæ, contristantur. Sed quod pejus est, cum ipsi deberent querere medicos spirituales, cautos, peritos, ac expertos, qui sciēt illam agitudinem, & causas ejus agnoscēnt, & congruum remedium adhiberent, non solum non faciunt, sed potius, si semel ad aliquem taliter perverserint, ipsam ex tunc fugient, nec revertuntur ad ipsam. Querunt ergo Confessores idiotas, & simplices, qui nee morbum intelligent, necausas ejus agnoscunt, nec ideo sciunt congruum adhibere medicinam.

Tantum de hac materia dixisse sufficiat, ut per hanc animet per viam puram, & immaculatam ascendi, & fugere periculosum pestem, familiaritatem mulierum spiritualium, quia non melius, quam fugiendo, vitatur: satis enim posset quis hac sagitta percussa se lejnissi, vigilis, ac disciplinis affigere, & orare, qui si non fugiat personam, & omnem occasionem despiciat, nunquam curabitur ab illo morbo, sed magis augebitur illud vulnus. Propter quod sequitur consilium B. Hieronymi dicentes: Familiam, quam vides bene conservantem, mente dilige, non corporal frequentia: quia initium libidinis in visitatione mulierum est, & mundus eum mulieribus non melius quam fugiendo vincitur: quia cum ceteris viris, & morbis quis posset resistere, bui tamen non potest nisi per fugam. Et alibi: Si mulier potius vincere eum, qui jam erat in Paradiso, non est mirum, si eos impedit, qui nondum ad Paradisum perverseruntur. Et idem: Solus cum sola non sedeas in secreto absque arbitrio & teste. Et iterum: No sub codem telo cum muliere manserit, nec in praterita castitate confundit, quia ne tu sumone fortis, nec Salomon sapientius. Si forte dicas, jam corpus mortuus est, dico tibi, quoniam diabolus vicit, cuius statutus pravitas extensis ardore fecit. Item idem dicit: Omnes Virgines Christi & puellas, aut equaliter diligunt, aut equaliter ignorant. Item B. Aug. dicit: Sermo brevis & rigidus cum mulieribus est habendum. Nec tamon, quia sanctiores, ideo minus covident: quo enim sanctiores fuerint, eo magis allicitant, & sub praetexta blandi sermonis immiscet se viscus impissime libidinis. Oredo mibi, Episcopus sum, Episcopo loquor, non mentor: Cedros Libani, id est, contemplatio amplissima bonorum, & gregum arriet, id est, magnor Prelatos Ecclesie, & sub hac specie corruisse reperi, de quorum casu non magis presumebam, quam Hieronymi, & Ambrosii. Sicut etiam ait Bernardus: Quotidie conversaris cum muliere, & continens vis putari? Esto quod sis, maculam tamen suspicionis portas. Scandalum mibi es, tolle materiam, & causam scandalum, quia we homini illi, per quem scandalum venit. Hæc Augustinus Doctor.

#### Consuetudo peccandi.

QUÆRERO XII. Quid de illa sentis?

Resp. 1. Consuetudinarius, qui sibi habet consuetudinem in certo genere peccandi, v. g. mentiendo, jurandi, blasphemandi, aut visa quacunque formosa muliere se delectandi, si sit peccatum ex obiecto, & genere suo mortale, tenetur sub mortali conari, ut talem pravam consuetudinem retrahet, & extirpet.

*Ratio* est eadem, quæ supra de periculo proximo est data.

Resp. 2. Tali consuetudinarius, v. g. homo assuetus jurare, si per hoc exponatur proximo periculo pejerandi (prout fieri communiter potest) mortali peccat, quadam serio non proponit hanc consuetudinem extirpare. *Ratio* est quæ ante.

Resp. 3. Homo assuetus, v. g. blasphemare, & contra hanc consuetudinem serio jam conatus, si indebetare, & subito motu blasphemet, non peccat mortaliter.

*Ratio*. Quia non blasphemat voluntarie, sive in se, sive in sua causa.

Resp. 4. Si talis advertat se blasphemare ex inadvertenti, & tamen à blasphémia non desistat, peccat mortaliter totes quoties. Idem est de omni eo, qui non proponit removere tamē malam inclinationem.

*Ratio*. Tam blasphemia (idem est de alio peccato) est volita in sua causa.

Resp. 5. Potest interdum esse casus, quod potenter teneatur exprimere consuetudinem peccandi, non quidem ut novum peccatum, aut circumstans notabilitate aggravantem, sed ut Confessarius (qui debet fungi officio Doctoris, Judicis, & Medicis) bene cognoscat statum penitentis, praesertim si de eo interrogetur.

*Ratio*. Patet ex officio Confessarii.

*Not.* Inter propositiones ab Inn. XI. damnatas esse has. In primis n. 58. Non tenetur Confessario interroganti fateri peccati alleculus consuetudinem. Et n. 60. Panitentib[us] habent consuetudinem peccandi contra legem Dei, nature, aut Ecclesie, etsi emendationis spes nulla apparet, nec est reganda, & non difformis absolutio: dummodo res proferat se dolere, & proponens emendationem. Et n. 61. Potest disquando abrogi qui in proxima occasione peccandi versatur: quam potest, & non vult omittere: quinimum direcet, & exposito querit, aut ei se ingredit. Et n. 62. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugienda occurrit. Et n. 63. Licitum est querere direcde occasione proximan peccandi pro bono spirituali, vel temporali, nostro, vel proximi.

#### EXAMEN III.

##### De Invidia, & Gula.

Invidia fortune comes est. Vipera est, quæ dum utero exire incipit, proprie maris diacterat viscera. Papilio est, quæ sibi comburit alas, dum vult extingueare lucem. Invidia, aut quidam, in clatro nascitur, in alia nutritur, in hospitali moritur. Tractat de ea S. Thom. 2. 2. q. 36. per 4. art.

##### Invidia.

QUÆRERO I. Quid est? An & quantum peccatum?

LIII. Resp. 1. Invidia propriæ est tristitia de bono alterius, in quantum ab invito estimatur diminutum propriæ glorie, vel excellentie, ut definit S. D. art. 1. in corp. Unde si quis tristetur de bono alterius, in quantum sibi imminent ex hoc periculum aliquid nocimenti, ut si tristetur de exaltatione sui inimici, timens ne eum ledat, non est invidia, sed effectus timoris. Invidia ergo propriæ est de illis bonis, in quibus est gloria, & in quibus homines amant honorari, & in opinione esse: ut S. D. explicat ex Philosopho.

Resp. 2. Invidia propriæ non est ad inferiores, sed ad æquales, & maiores.

Declarat hoc præclarè S. D. ibid. ad 2. dicens: Quia invidia est de gloria alterius, in quantum diminuit gloriam, quam quis appetit, consequens est,

ut

ut ad illos tantum invidia habeatur, quibus homo vult se æquare, vel preferre in gloria: hoc autem non est respectu multorum à se distantium, nullus enim, nisi insanus, studet se æquare, vel preferre in gloria his, qui sunt multo eo maiores, puta plебeus homo Regi, vel etiam Rex plebejo, quem multum excedit. Et ideo his qui multus distans, vel loco, vel tempore, vel statu, homo non invidet; sed his qui sunt propinquui: quibus se nititur æquare, vel preferre. Nam cum illi excedunt in gloria, accidit hoc contra nostram voluntatem, & inde causatur tristitia. Hæc S. D. Ex qua patet, hic non esse sermonem de invidia fraternali gratia quia quis tristatur de divina gratia diffusione, seu participatione in fratre; quia illa est peccatum in Spiritum Sanctum, & gravissimum. De qua infra in hoc Tract. Exam. 5. n. 109.

Resp. 3. Juxta S. Thom. art. 3. Invidia ex gente, seu objecto suæ est peccatum mortale: in dividuo sép̄ est veniale.

*Ratio* 1. p. Invidia secundum rationem objecti contrariatur charitati, cum tendat contra bonum proximi, quem & quod tenetur diligere.

Secunda pars patet in motibus imperfeciis tum hujus peccati, tum aliorum.

##### Gula.

De qua agit S. Thomas 2. 2. q. 148. per 6. art.

OLVERO II. Quid est, & quantum peccatum? LIV. Resp. 1. Gula juxta S. Thom. art. 1. est inordinatus appetitus cibi & potius. Vel, est vitium inclinans ad edendum, & bibendum inordinatum. Et est peccatum. Cuius *Ratio* est. Quia recedit ab ordinante rationis, & mensura per eam constituta.

Resp. 2. Licet gula sit vitium capitale, 2. habeatque quinque filias, 3. non tamen est peccatum ex genere suo mortale, 4. potest tamen mortale esse varii modis.

*Ratio* 1. p. ex art. 5. S. Thom. Quia ex virtute gulae (quod est circa delectationes gustus, quæ sunt præcipue inter alias) homo multipliciter provocatur ad peccandum: ex quoq[ue] alia vita oriuntur secundum rationem cause finalis, in quantum scil. habet finem multum appetibilem. Ut patebit ex mox cendis.

*Ratio* 2. p. Filiae illius sunt: Inopia letitia, securitas, immunditia, multiloquium, & hebetudo mentis circa intelligentiam. Quia

Declarat ex S. Tb. art. 6. Gula propriæ consistit circa immoderationem delectationem, quæ est in cibis, & potibus: Ergo filiae gulae sunt illa vita, quæ ex hac immoderatione cibi & potius delectatione consequuntur. Hæc autem possunt accipi, vel ex parte animalium quidam quadrupliciter. Primum quantum ad rationem, cuius aries hebetur ex immoderatione cibi, & potius, ideoque filia gulae est hebetudo mentis circa intelligentiam, propriæ famositas ciborum perturbantes caput: sicut est contrario abstinentia conferit ad sapientiam perceptionem. 2. Quantum ad appetitum, qui sopito per cibi & potius immoderatam gubernacula rationis, multiplicantur deordinantur: & quantum ad hoc ponitur inepia letitia, 3. Quantum ad inordinatum verbum, & sit ponitur multiloquium. Unde Greg. dicit in Pastor. Nisi gula deducit immoderata loquacitas raperet, dives ille, qui epulatus quotidie splendide dicitur, in lingua gravius non ardore. 4. Quantum ad inordinatum actum, & sic ponitur securitas, idest, jocularis quedam proveniens ex defectu rationis, quæ sicut non potest cohíbere verba; ita nec extremitas gestus. Ex quo risus moyetur. Tandem ex parte corporis ponitur immunditia, quæ potest attendi sive secundum inordinatum emissionem quarumcumque superfluitatum, vel specialiter seminis.

Tertia & 4. pars declarantur ex c. art. 2. Vitudine gulae propriæ consistit in concupiscentia in-

dinata cibi, & potius, ordo autem rationis concupiscentiam ordinantis dupliciter tolli potest. Uno modo, quantum ad ea quæ sunt ad finem, prout scilicet non sunt ipsi commensurata, ut sint proportionata scilicet concupiscentia hominem auctum finem, prout excedit. Alio modo quantum ad ipsum finem, prout scilicet concupiscentia hominem auctum finem, prout excedit. Si ergo inordinatio concupiscentia accipitur in gula secundum aversionem à fine ultimo, sic gula erit peccatum mortale. Quod quidem contingit, quando delectationi gulae inheret homo tamquam fini, propria Dei agere, ut delectationes hujusmodi assequatur. Si vero ex virtute gulae intelligatur inordinatio concupiscentia tantum secundum ea quæ sunt ad finem uti potest quia nimis concupiscentia delectationem ciborum, non tamen ita, quod proper hoc faceret aliquid contra legem Dei, est peccatum veniale. Hæc

Ex quibus patet, quando gula sit peccatum mortale. 1. Ex dicitur, si ejus delectationi homo inhaeat ut ultimum fini, & proper eam paratus sit agere contra Dei, aut Ecclesiæ præceptum, v. g. frangendo jejunitum, votum, obedientiam, &c. ut faciunt, quorum Deus venter est. 2. Si quis excedat adverterit cum potabili, seu gravi sanitati nocuimento, non vero si crudatur esse modicum: sicut fabricitanis subinde vult potius pati augmentum febris, quam molestam sitim. 3. Si in potu (de quo postea) excedat usque ad completam ebrietatem, aut in cibo voluntarie usque ad vomitum scandalosum, vel sanitati graviter nocivum, ut sit in iis, qui bibunt, ut vomant, & revomant, ad cavendum ebrietatem, ne ab aliis in poto videantur vici. Quod est superbistica. De quo infra in hoc Exam. n. 70. 4. Ratione finis, v. g. ad luxuriam, vel ad pollutionem in somnis, etiam sanitatis gratia, prourandam, 5. Dum quis scienter in altero est horum causarum modis.

Not. inter Propositiones ab Inn. XI. damnatas esse hanc n. 8. cujus ipsa sententia (de actu indifferenti) fuit factio mentio, nimirum. Comedere, & bibere ad satiationem ob solam voluntatem, non est peccatum, modò non obstat valetudini, quia licet potes appetitus naturalis suis actibus frui.

Quæ sunt species gulae?

LV. Dico S. D. art. 4. eas assignat hoc versu:

Præproperè, laute, nimirum ardenter, studioè.

Declarat hoc dicens: Sicut dictum est, gula immoderata concupiscentiam edendi; in esu autem duo considerantur, scil. ipsa cibis, qui comeduntur, & ejus consumatio. Potes ergo inordinatio concupiscentia attendi dupliciter: Uno quidem modo, quantum ad ipsam cibum, qui sumitur, & sic quantum ad substantiam, vel speciem cibi querit aliquatenus querit cibos, nimirum, accidat preparatos, id est, studioè. Quantum ad quantitatem excedit nimis edendo. Alio vero modo attendit inordinatio concupiscentia, quantum ad ipsam sumptionem cibis, vel quia prævenit debitum tempus comedendi, quod est præproperè, vel quia non servat modum debitum in edendo, quod est ardenter. Idiorum comprehenduntur primum & secundum sub uno, dicens, quod gulosus excedit in cibo secundum quid, quantum, quomodo, & quandò. Ita S. D.

Quid tener de fame & siti, spectante ad has gulae species?

Dico, quod non. *Ratio*: Quia non pertinet ad appetitum sensitivum, seu animaliem, sed ad naturalem. Est ergo ut at S. D. art. 1. ad 3. duplex appetitus. Unus quidem naturalis, qui pertinet esse virtus, & virtus, & virtus, eo quod non possit subi- ci rationi: & ad talen appetitum perire esuries, & siti. Est autem alius appetitus sensitivus, in cu-